

Ігор Бриндак

Багато хто з читачів, мабуть, чув про таке відпустове місце в Люрді, що розташоване на південному заході Франції. У 1858 році там було з'явлення Пресвятої Богородиці. І від того часу й аж до сьогодні в Люрді відбуваються чудодійні зцілення. Свідком цих з'явлень була місцева дівчинка, напівграмотна селянка св.Бернардетта Субіру (1844-1879). Ми ж розповімо про фільм, присвячений цій подвижниці, – стрічку американського режисера Генріха Кінга «Пісня про Бернадетту».

Відколи в Люрді розпочалися незвичні явища, він притягнув до себе увагу не тільки паломників і богословів, але й письменників. Першим, хто написав художній твір про це відпустове місце, був французький письменник Еміль Золя. Його роман, опублікований у 1894 році, так і називався – «Люрд». Сам Золя був атеїстом і з таких позицій писав свою книгу, спотворивши багато фактів. Через деякий час після виходу роману у світ, письменник важко захворів. Йому загрожувала ампутація ноги. І тоді Золя склав обітницю Богородиці, якщо вона врятує йому ногу, то він повернеться до Церкви й спростує те, що написав у своєму романі «Люрд». Хвороба відступила. Тоді Золя оголосив про свій вихід із масонської ложі та написав лист до тодішнього папи Лева XIII, у якому перепрошував за всі свої антицерковні твори, у тому числі й за роман «Люрд». Можливо, після цього творчість Золя розвинулася б у зовсім іншому напрямку, але в 1902 році письменник помер від отруєння чадним газом.

Набагато більшу популярність у читачів здобув інший роман про це марійське місце, який написав австрійський письменник Франц Верфель. За віросповіданням цей чоловік не був католиком, а юдеєм. Називався його роман «Пісня про Бернардетту». Незвичною є сама історія написання цього твору. У 1938 році Франц Верфель уже був на вершині своєї літературної слави. Якраз тоді Австрію захоплює гітлерівська Німеччина. Письменника розшукувало гестапо: по-перше, за єврейську національність, а по-друге, за те, що він відверто засуджував нацизм. Рятуючись від арешту, Верфель перебрався у

Францію. Але й ця країна в 1940 році була окупована нацистською Німеччиною. На письменника знову розпочалося полювання. Рятуючись, Верфель деякий час переховувався саме в Люрді, де мав змогу ознайомитися з архівними матеріалами про історію появи там Богородиці в 1858 році, із чудесами, які пізніше там відбувалися, а також із біографією Бернардетти Субіру, напівграмотної бідної дівчини, яка згодом стала великою святою. Це так захопило Верфеля, що він дав обіцянку, що коли Бог врятує його від смерті, то він напише розповідь про Бернардетту. Письменнику таки вдалося втекти від своїх гонителів спочатку в Іспанію, а пізніше в США. В Америці в 1941-му році він опублікував свій роман, який назвав «Пісня про Бернардетту». Верфель і до того був відомим письменником, але «Пісня про Бернардетту» перевершила за популярністю всі його попередні літературні досягнення. Ще до смерті в 1945 році Франц Верфель дав дозвіл на екранізацію свого роману. У 1943 році, тобто ще за його життя, режисер Генріх Кінг зняв однойменний фільм. У головній ролі там виступила відома тоді голлівудська кінозірка Дженіфер Джонс. Стрічка здобула не меншу популярність ніж книга й отримала чотири «Оскари». Вона мала не тільки мистецьку, але й духовну вартість. Так, після Другої світової війни в США великого розголосу набуло навернення до християнства філософа-атеїста Якова Гірша, який заявив, що вирішив охреститися після перегляду «Пісні про Бернардетту».

Хоча стрічка вийшла у світ досить давно, вона не втратила ні своєї актуальності, ні художньої якості. Слід наголосити, що хоч і роман Верфеля, і фільм Генріха Кінга є художніми творами, проте всі події подані достовірно, без будь-яких домислів. Основний задум і письменника, і режисера полягав не в тому, щоб роздмухувати сенсації навколо чудес, а в тому, щоб висвітлити духовний портрет Бернардетти, яка була проголошена святою не через те, що бачила Богородицю, а через те, що впродовж свого життя пронесла свідчення віри. Це добре показано у фільмі.

Під час першого з'явлення Марія сказала Бернардетті: «Я тебе зроблю щасливою не в цьому житті, а в наступному». І ці слова цілком сповнилися. Майбутня свята народилася в сім'ї, яку назвати бідною недостатньо. Це було життя в цілковитих злиднях, до яких ще додалися важкі недуги, котрі в Бернардетти були з дитинства і до кінця її днів. А коли почалися чудесні події, терпіння лише помножилися. Оточення спочатку вважало розповіді дівчини вигадкою чи проявом психічної хвороби. Її стали принижувати, висміювати, викликати в поліцію та навіть погрожували запроторити в психіатричну лікарню. Однак це не похитнуло мужності святої. Згодом, коли люди все ж таки повірять у чудо, Бернардетта ніколи не буде намагатися використати це у власних цілях, тобто не буде шукати почестей, а тим паче матеріальних нагород. Навпаки, щоб уникнути надмірного зацікавлення своєю особою, вона за порадою пароха вступає до монастиря сестер-милосердя в Невері. Пізніше, коли в неї почне прогресувати хвороба, Бернадетта навіть не повернеться в Люрд, аби там молитися за власне зцілення.

Багатьох, можливо, здивує те, що, як про це розповідає й фільм, церковні ерархи спочатку дуже критично поставилися до подій у Люрді. Це не повинно дивувати, адже Церква завжди вкрай обережно ставиться до подібних явищ, доки все остаточно не вивчить. Так було не тільки з Люрдом, але й з багатьма іншими подібними місцями.

Варто згадати один цікавий епізод зі стрічки. Вже будучи в монастирі, Бернардетта зустрічається зі своєю колишньою катехиткою – сестрою Марією Терезою. Остання дуже довго не бажала повірити ні в Люрдські об'явлення, ні у святість дівчини. Однак під кінець фільму сестра змінює свою думку, коли чує від лікарів, що Бернардетта давно хворіє на туберкульоз кісток, тобто недугу, яка спричиняє дуже великі болі. Марія пригадує, що не чула від дівчини ні слова нарікань, хоч бачила, як та важко ходить. Усвідомивши це, черниця переконується у святості Бернардетти, а також розкаюється, що деколи несправедливо поводитися з нею.

Декого турбує питання, наскільки можна довіряти Люрдським об'явленням. Зрозуміло, самі слова Бернардетти про те, що вона бачила Пресвяту Богородицю, ще нічого не означають. Люди, які стверджували, що мали якісь видіння, з'являлися в історії часто, і багатьох з них пізніше було викрито як шахраїв або осіб із порушеною психікою. Але в Люрді були не тільки слова візіонерки. Як добре показано в стрічці, Пресвята Богородиця сказала Бернардетті в певному місці викопати землю. Коли дівчина це зробила, звідти почало бити джерело, про яке раніше ніхто не знав. Люди, котрі стали пити цю воду або митися нею, почали зцілюватися від важких, а навіть безнадійних недуг. Зцілення в Люрді відбуваються донині. Там працює відповідна медична комісія, яка ретельно перевіряє всі чудесні випадки. Тепер із близько 5 тис. зцілень Церква офіційно визнала тільки 69, а це свідчить про серйозність досліджень. Розповімо про два такі випадки.

Бельгійському садівнику П'єру де Рюддеру на ногу впало дерево, роздробивши гомілкову кістку. Під час операції лікарі видалили йому 3 см кістки. Рана не заживала, і медичні спеціалісти радили тільки ампутацію. Але 7 квітня 1875 року П'єр де Рюддер прибув у бельгійське місто Оостакер, де була встановлена точна копія люрдської печери. Під час молитви з ноги де Рюддера злітає перев'язка, і він зауважує, що нога повністю здорова. Його перевіряло велике число спеціалістів і дійшли висновку, що мають справу з чудом: 3 см кістки ніби з'явилися з нічого, також відновилися всі інші ушкоджені травмою тканини. Коли в 1898 році П'єр де Рюддер помер, лікарі ще раз дослідили ушкоджену раніше ногу та виявили, що сліди подвійного перелому збереглися, але жодної незручності впродовж життя вони не становили.

Другий випадок трапився в 1947 році з шестирічним хлопчиком Жераром Бальї, який у 2 роки захворів на запалення сітківки ока й повністю осліп. Коли під час відвідин Люрду Жерар ішов разом зі своєю мамою по встановленій там хресній дорозі, він почав бачити.

Повернімося до фільму. У кінці стрічки, коли Бернардетта помирає, то чує слова священника: «Ти станеш святою і в тому світі, і в іншому. Ті слова ніби перегукуються з тим, що говорила Богородиця під час з'явлення: «Я тебе зроблю щасливою, але не в цьому житті, а в наступному». Так воно й сталося. У 1925 році Бернардетта Субіру була проголошена блаженною, а в 1933 році святою. «Пісня про Бернардетту» показує життя великої подвижниці, яка впродовж свого життєвого шляху шукала передусім духовних скарбів, а тому стала великою святою. Ця стрічка буде корисною для перегляду всім.

Ігор БРИНДАК, Пісня про Бернардетту // СЛОВО №1 (85), березень-травень 2021